

hiszen némely községben száz körüli a följegyzett nevek száma. Meglepő a keresztnévek sokszínűsége, ha összevetjük a korabeli magyar névdivattal. Elsősorban a becenevek bő választéka és alakulásmódjuk változatossága kelthet figyelmet, de sok az olyan név is, amelynek eredetét a Martirologium Romanumban hiába keressük. Természetesen a szlovák nevek kutatói meríthetnek elsősorban haszonnal ebből a hallatlanul gazdag és értékes adattárból.

A könyv sok faksimile mellékletet is tartalmaz részben az urbáriumokból, részben a tabellákról, fassiókból. Ez utóbbiakból huszonötöt közöl magyar és szlovák nyelven párhuzamosan a szerző.

Glosszáriumnak nevezett szómagyarázat és jól szerkesztett helynévmutató zárja a kötetet. A birtokosok és jobbágyság neveit is jó lett volna külön mutatóban felsorolni, így a névgyakoriság vizsgálói sok munkától mentesülhetnének.

HAJDÚ MIHÁLY

**Takács Péter–Udvari István, Szlovák nyelvű paraszti
vallomások Mária Terézia korából. Adalékok zempléni ruszin
és szlovák községek történetéhez. Nyíregyháza, 1992. (Vasvári
Pál Társaság Füzetei 7. sz.) 148 lap**

Az urbáriumok kutatása, föltárása, bemutatása, közzététele fontos feladata a magyar névtudománynak, hiszen a török adóösszeírások ismertebbek, könnyebben hozzáférhetőek, mint a kétszáz évvel később, sokkal megbízhatóbb, magyarok által készített urbáriumok. (Az eddigi közzétételeket is elsősorban történészeknek köszönhetjük.) Ebben a kötetben a szerzők 15 Zemplén megyei település urbáriumát adják közre szlovák és magyar nyelven. Ezek a községek: Bánszka, Detrik, Göröginye, Krasznibrod, Kudlóc, Porubka, Repejő, Ruzska, Sztakcsin, Szuha, Tőketerebes, Ublya, Ulics, Vladicsa, Zubna. Ma valamennyi Szlovákia területén található, s a 18. században zömmel szlovákok és rutének lakták. Urbáriumaiuk szlovák nyelven készültek, a szerzők azonban valamennyit lefordították magyarra, így mi bilingvis kiadást tarthatunk kezünkben.

A Névtani Értesítő olvasóit természetesen az úgynevezett tabellák jobbágyságnevei érdeklik, tehát ezekről számolok be részletesebben. Az összeírók latinos névhasználatára általános. Mind a birtokosok nevei, mind a jobbágyságnevek rendszerint keresztnévvel kezdődnek, s a családnév állnak a második helyen. A keresztnéveket nemcsak lefordították latinra, de a jobbágyság esetében legtöbbször rövidítették is: *Mich. Klimak, Ladis. Simkov, Georg. Bárán*, de a teljes

névalak is előfordul: *Petrus Béres, Ioannes Dobits, Basilius Olenin* stb. Kivételt képez Göröginye, Repejő, Szuha és Zubna falu, ahol magyaros a tabella névhasználata, és sok beceformát találunk a szláv nevek között is: *Galajda Janko, Otavka Jentsa, Paulov Onder* stb., s akad közöttük magyar személy neve is: *Kurucz Mihaly, Kurucz Janko, Varga Mihaly, Varga Janko* stb. Mindennek ellenére a keresztnévek elsősorban névdivatvizsgálatra használhatók. A művelődési hatásokat azonban így is nagyon világosan mutatják.

A családnevek között nagyon kevés a biztosan magyar személy által viselt, ami természetes következménye a szerzők céljának, hiszen a rutén és szlovák lakosság történetéhez szándékoztak föltárni adatokat. A névtudománynak azonban nincsenek nyelvi határai, mivel a nevek eredetük szerint nagyon sok nyelvből valók, bármely nép esetében vizsgáljuk is őket. S ahogyan a nevek átjutnak egyik nyelvből a másikba, a kutatók is utánajárnak az eredetnek az átadó nyelvekben. Különösen vegyes nemzetiségű településeken nem lehet mellőzni a nevek adta lehetőségeket az egymásra hatás kutatásában. Zubnán például egymás mellett élt (valószínűleg lakott) *Holovacs Matyi* és *Holovacs Jaczko*, valamint *Pásztor Stephan* [!] és *Pastor Hricz*. Általában az egy családhoz tartozók követik egymást a névsorokban. Föltételezhetően tehát testvérek vagy unokatestvérek voltak. A szlovákosodásnak vagy a magyarosodásnak példái a fentiek? Mint említettem, az urbárium szlovák nyelvű, a lakosok ruténok vagy szlovákok többségükben, nyilván a beköltözött magyarok hozzájuk igazodtak névhasználatukban is. (A nevet különben sem a viselője, hanem a használója módosítja.)

Az urbáriumok helynévanyaga szegényes. Azokon a vidékeken, ahol nem volt török pusztítás, még a régi falvak nevei sincsenek felsorolva. Itt sem találunk ilyeneket. A személynévanyag viszont annál fontosabb és érdekesebb, sok vizsgálatra, törvényszerűség megállapítására ad lehetőséget. Köszönet a szerzőknek a nagy munkát, sok fáradságot igénylő pontos, megbízható közzétételért.

HAJDÚ MIHÁLY